

MỘT SỐ VẤN ĐỀ VỀ HOẠT ĐỘNG HỎI CUNG BỊ CAN TRONG GIẢI QUYẾT VỤ ÁN MA TÚY CỦA KIỂM SÁT VIÊN

BÙI THỊ HẰNG MONG*

Tóm tắt: Bộ luật Tố tụng hình sự đã quy định về quyền hạn của Kiểm sát viên trong hoạt động hỏi cung bị can. Việc thực hiện tốt hoạt động hỏi cung bị can của Kiểm sát viên góp phần giải quyết đúng đắn, khách quan vụ án hình sự nói chung và vụ án về ma túy nói riêng. Trong quá trình hỏi cung bị can đối với các vụ án ma túy, Kiểm sát viên cần lưu ý những vấn đề nhất định để thực hiện tốt hơn nhiệm vụ, quyền hạn này.

Từ khóa: Hỏi cung bị can, Kiểm sát viên, vụ án ma túy

Ngày nhận bài: 09/02/2023; Biên tập xong: 17/02/2023; Duyệt đăng: 15/6/2023

SEVERAL MATTERS ABOUT SUSPECT INTERROGATION IN DRUG CASES OF PROSECUTORS

Abstract: The Criminal Procedure Code has provisions on Prosecutor's authority in suspect interrogation. The good performance of Prosecutors on this activities will contribute to the correct and objective settlement of criminal cases in general and drug cases in particular. During the suspect interrogation for drug cases, Prosecutors should pay attention to several important matters to better perform their duties and authority.

Keywords: Suspect interrogation, Prosecutor, drug cases

Received: Feb 9th, 2023; **Editing completed:** Feb 17th, 2023; **Accepted for publication:** Jun 15th, 2023

Hỏi cung bị can là một biện pháp thu thập chứng cứ khó khăn, phức tạp. Các bị can có lứa tuổi, nhận thức, đặc điểm nhân thân, nhân cách và diễn biến tâm lý khác nhau và đa số các bị can đều có xu hướng chối tội. Để đạt được hiệu quả cao khi thực hiện hoạt động điều tra này, Kiểm sát viên (KSV) phải nắm vững pháp luật, có kiến thức về khoa học điều tra hình sự, có kinh nghiệm giao tiếp và chiến thuật hỏi cung phù hợp đối với từng bị can trong mỗi vụ án cụ thể. Đặc biệt trong các vụ án ma túy, hoạt động hỏi cung bị can có tính chất phức tạp hơn rất nhiều do đây là các tội phạm có mức án nghiêm khắc, các hoạt động phạm tội diễn ra tinh vi, xảo quyệt, thường thực hiện theo đường dây. Do đó, trong quá trình KSV tiến hành hỏi cung bị can cần thực hiện các yêu cầu đặt ra để hoàn thành tốt việc hỏi cung bị can, từ đó giải quyết có hiệu quả đối với các vụ án này.

1. Một số vấn đề chung về hỏi cung bị can trong giải quyết các vụ án ma túy của Kiểm sát viên

Quá trình giải quyết vụ án hình sự là một quá trình liên tục gồm nhiều hoạt động có quan hệ chặt chẽ với nhau. Trong đó, giai đoạn điều tra đóng vai trò quan trọng nhằm tìm kiếm chứng cứ, chứng minh tội phạm, người phạm tội, xác định thiệt hại do tội phạm gây ra mà trong đó hoạt động hỏi cung bị can là một biện pháp thu thập chứng cứ quan trọng. Hỏi cung bị can là một biện pháp điều tra không thể thiếu trong điều tra các vụ án hình sự, hoạt động này có thể tiến hành bởi Điều tra viên, KSV trong giai đoạn điều tra cũng như trong giai đoạn truy tố vụ án hình sự. Hoạt động hỏi cung bị can trong giải quyết vụ án hình sự có vai trò quan trọng trong việc thu thập các chứng cứ để xác định hành vi phạm tội của các bị can, cũng như những tình tiết khác phục vụ việc giải quyết vụ án hình sự.

Theo quy định của Bộ luật Tố tụng hình sự (BLTTHS) năm 2015 thì KSV khi

* Email: Hangmong247@gmail.com

Thạc sĩ, Giảng viên Khoa Tội phạm học và Điều tra tội phạm, Trường Đại học Kiểm sát Hà Nội

thực hành quyền công tố và kiểm sát điều tra, truy tố vụ án hình sự có quyền trực tiếp tiến hành việc hỏi cung bị can, và các biên bản hỏi cung do KSV tiến hành phải được lưu trong hồ sơ vụ án. Việc hỏi cung bị can của KSV có vai trò rất quan trọng trong việc hạn chế tình trạng oan sai, bỏ lọt tội phạm, giúp kiểm tra chứng cứ thu thập được của Cơ quan điều tra cũng như thu thập thêm các chứng cứ phục vụ cho giải quyết vụ án.

Theo quy định của Điều 42 BLTTHS năm 2015 quy định: *“Khi được phân công thực hành quyền công tố và kiểm sát việc tuân theo pháp luật trong tố tụng hình sự, Kiểm sát viên có quyền triệu tập và hỏi cung bị can”*¹. Tuy nhiên, không phải bất kỳ vụ án nào KSV cũng trực tiếp tiến hành hoạt động hỏi cung bị can. *“Kiểm sát viên hỏi cung bị can trong trường hợp bị can kêu oan, khiếu nại hoạt động điều tra hoặc có căn cứ xác định việc điều tra vi phạm pháp luật hoặc trong trường hợp khác khi xét thấy cần thiết...”*². Tất cả những nội dung cần chứng minh trong quá trình giải quyết các vụ án hình sự chính là quá trình Viện kiểm sát nhân dân sử dụng những chứng cứ đã được kiểm tra và đánh giá. Những chứng cứ này được KSV thu thập thông qua các biện pháp điều tra cụ thể, trong đó có hoạt động hỏi cung bị can³.

Các vụ án hình sự về tội phạm ma túy thường có mức độ phức tạp và quy mô lớn, với số lượng bị can nhiều, tình tiết phức tạp, đặc biệt trong các vụ án ma túy mà tiến hành bắt quả tang một số lượng ma túy vận chuyển hoặc mua bán nhưng sau đó qua đấu tranh, khai thác thêm (thông qua hỏi cung hoặc các hoạt động khác) thì phát hiện thêm nhiều vụ việc phạm tội hoặc nhiều lần phạm tội khác mà chúng ta quen gọi là án truy xét thì hoạt động hỏi cung bị can trong các vụ án này càng giữ vai trò quan trọng.

¹ Xem: Điều 42 BLTTHS năm 2015.

² Xem: Điều 183 BLTTHS năm 2015.

³ Lương Hải Yến, Hoạt động trực tiếp hỏi cung bị can và tham gia hỏi cung bị can của Kiểm sát viên theo quy định của Bộ luật tố tụng hình sự năm 2015, *Tạp chí Khoa học Kiểm sát*, số 3/2019, 2019.

Bên cạnh đó, vụ án ma túy thường có khung hình phạt rất cao, dẫn đến trong hoạt động hỏi cung bị can, các bị can thường có tâm lý chối tội một cách quyết liệt, chỉ khai nhỏ giọt, chỉ khai những gì Cơ quan điều tra và Viện kiểm sát đã biết rõ. Vì vậy, hoạt động hỏi cung bị can trong các vụ án ma túy nói chung và hoạt động hỏi cung bị can của KSV trong các vụ án ma túy nói riêng giữ một vai trò quan trọng, góp phần giải quyết có hiệu quả các vụ án này. Trong thực tiễn các vụ án về ma túy, đặc biệt các vụ án liên quan đến tội phạm mua bán, vận chuyển, tàng trữ trái phép chất ma túy có số lượng chất ma túy rất lớn nhưng Cơ quan điều tra chỉ thu được số lượng rất nhỏ, số lượng ma túy mà người phạm tội đã tiêu thụ, phụ thuộc rất lớn vào công tác hỏi cung bị can⁴. Bị can trong các vụ án về ma túy còn hiểu rằng khi bị bắt mà Cơ quan điều tra không thu được chất ma túy thì sẽ rất khó chứng minh được hành vi phạm tội, do đó họ kiên quyết không nhận tội. Thực tiễn hoạt động điều tra cho thấy, hầu hết các vụ án ma túy có đồng phạm nhưng nhiều người đồng phạm không biết nhau. Hay chính xác hơn nhiều người trong đường dây không biết rõ về nhau. Bởi vậy, khai thác một bị can để làm rõ đồng phạm là vô cùng cần thiết. Nhiều trường hợp bị can thành khẩn, cộng tác tích cực với Cơ quan điều tra, Viện kiểm sát nhưng cũng vẫn còn khó khăn trong việc làm rõ đồng phạm. Đây là những vấn đề có tính chất riêng biệt trong hoạt động hỏi cung bị can của KSV trong vụ án ma túy, do đó, KSV cần có những chiến thuật hỏi cung phù hợp, để đạt hiệu quả cao.

2. Những vấn đề cần chú ý trong hoạt động hỏi cung bị can của Kiểm sát viên khi giải quyết vụ án ma túy

Khi tiến hành hỏi cung bị can nói chung và hỏi cung bị can trong vụ án ma túy nói riêng, KSV cần chú ý các vấn đề có liên quan đến căn cứ, cơ sở và chiến thuật liên quan đến hoạt động này.

⁴ Vũ Anh Sơn (2009), *Hỏi cung bị can trong điều tra tội phạm vận chuyển, mua bán trái phép chất ma túy*, Luận án Tiến sĩ Luật học, Học viện cảnh sát nhân dân, Hà Nội.

Thứ nhất, KSV cần nắm chắc quy định về các trường hợp KSV được trực tiếp hỏi cung bị can

Theo quy định của BLTTHS năm 2015 thì KSV là một trong các chủ thể có nhiệm vụ, quyền hạn hỏi cung bị can (điểm g khoản 1 Điều 42). Tuy vậy, KSV chỉ hỏi cung bị can trong trường hợp bị can kêu oan, khiếu nại hoạt động điều tra hoặc có căn cứ xác định việc điều tra vi phạm pháp luật hoặc trong trường hợp khác khi xét thấy cần thiết.

Quy định này được hướng dẫn cụ thể tại khoản 4 Điều 50 Quy chế 111, theo đó: Trong giai đoạn điều tra, KSV trực tiếp hỏi cung bị can trong các trường hợp sau: Bị can kêu oan; bị can khiếu nại hoạt động điều tra; có căn cứ xác định việc điều tra vi phạm pháp luật; khi có đề nghị của Cơ quan có thẩm quyền điều tra; tài liệu, chứng cứ mâu thuẫn hoặc chưa rõ; lời khai của bị can trước sau không thống nhất, lúc nhận tội, lúc chối tội; có căn cứ để nghi ngờ về tính xác thực trong lời khai của bị can hoặc trường hợp bị can bị khởi tố về tội đặc biệt nghiêm trọng và các trường hợp khác khi xét thấy cần thiết.

Trong giai đoạn truy tố, Viện kiểm sát trực tiếp tiến hành một số hoạt động điều tra, trong đó bao gồm trực tiếp hỏi cung bị can trong các trường hợp sau: Khi phát hiện có dấu hiệu oan, sai, bỏ lọt tội phạm, vi phạm pháp luật mà Viện kiểm sát đã yêu cầu nhưng Cơ quan có thẩm quyền điều tra không thực hiện; khi cần kiểm tra, bổ sung tài liệu, chứng cứ để quyết định việc truy tố; khi Tòa án yêu cầu điều tra; bổ sung tài liệu, chứng cứ mà Viện kiểm sát xét thấy không cần thiết phải trả hồ sơ cho Cơ quan điều tra để điều tra bổ sung (khoản 1 Điều 69 Quy chế 111)⁵.

Như vậy, cả trên thực tiễn lẫn trong quy định của pháp luật, không phải trường hợp nào KSV cũng trực tiếp hỏi cung bị can, bởi vì trong thực hành quyền công tố và kiểm

sát điều tra, truy tố, Viện kiểm sát nhân dân có quyền đề ra yêu cầu điều tra để yêu cầu Cơ quan điều tra thu thập chứng cứ trong giải quyết vụ án hình sự trong đó có yêu cầu các vấn đề Cơ quan điều tra cần làm rõ khi hỏi cung bị can. Việc KSV hỏi cung bị can chỉ đặt ra trong các trường hợp nhất định mà BLTTHS quy định. Có nghĩa là việc hỏi cung bị can của Cơ quan điều tra chưa đáp ứng được yêu cầu đặt ra, hoặc có dấu hiệu của oan sai, bỏ lọt tội phạm, dấu hiệu dùng nhục hình trong hoạt động hỏi cung.

Thứ hai, trong hoạt động hỏi cung bị can đối với vụ án ma túy KSV cần chú ý trong việc xác định mục đích của hỏi cung để từ đó đưa ra phương pháp, chiến thuật hỏi cung cho phù hợp

Mục đích của việc hỏi cung bị can trong các vụ án ma túy xuất phát từ quy định của BLTTHS về các trường hợp KSV được quyền hỏi cung bị can. Theo đó, KSV chỉ hỏi cung bị can ở giai đoạn điều tra trong trường hợp bị can kêu oan, khiếu nại hoạt động điều tra hoặc có căn cứ xác định việc điều tra vi phạm pháp luật hoặc trong trường hợp khác khi xét thấy cần thiết.

Nếu bị can kêu oan, bị can khiếu nại hoạt động điều tra thì KSV nghiên cứu kỹ nội dung các đơn thư, tài liệu mà bị can xuất trình, các chứng cứ, tài liệu có trong hồ sơ vụ án thể hiện việc kêu oan của bị can; các biên bản, tài liệu liên quan đến hoạt động điều tra mà bị can khiếu nại; từ đó xem xét việc kêu oan, khiếu nại của bị can là có căn cứ hay không, với các tài liệu, chứng cứ có trong hồ sơ vụ án đã đủ cơ sở để kết luận chấp nhận hay không chấp nhận việc kêu oan, khiếu nại của bị can chưa; nếu chưa đủ cơ sở để kết luận thì việc hỏi cung cần phải làm rõ, bổ sung những nội dung gì.

Nếu có căn cứ xác định việc điều tra vi phạm pháp luật thì KSV tập trung xem xét các biên bản, tài liệu, chứng cứ thể hiện việc vi phạm pháp luật của Cơ quan điều tra, Điều tra viên khi tiến hành các hoạt động điều tra, xác định vi phạm pháp luật đó là gì, tính chất, mức độ nghiêm trọng ra sao, cần thu thập nội dung gì khi hỏi cung bị can

⁵ Xem: Viện kiểm sát nhân dân tối cao (2020), *Quy chế 111/2020/QĐ-VKSTC của Viện kiểm sát nhân dân tối cao về Quy chế thực hành quyền công tố và kiểm sát điều tra, truy tố vụ án hình sự*, Hà Nội.

để làm rõ, kết luận về những vi phạm pháp luật đó.

Trường hợp tài liệu, chứng cứ có trong hồ sơ mâu thuẫn hoặc chưa rõ, chưa đầy đủ; lời khai của bị can trước sau không thống nhất, lúc nhận tội, lúc chối tội, thì KSV ghi chép lại đầy đủ, cụ thể các mâu thuẫn, các vấn đề chưa được làm rõ, các lời khai của bị can trong các bản cung, rồi dự kiến các câu hỏi phải đưa ra để bị can trả lời, các chứng cứ, tài liệu sử dụng đấu tranh với bị can, cũng như chuẩn bị các thủ thuật hỏi cung cụ thể.

Thứ ba, KSV cần chú ý đảm bảo công tác chuẩn bị hỏi cung bị can phạm tội về ma túy

Trong giai đoạn chuẩn bị hỏi cung bị can, KSV phải nghiên cứu kỹ hồ sơ vụ án, đánh giá từng tài liệu, chứng cứ có trong hồ sơ, như: Kết luận giám định, kết luận định giá tài sản, biên bản khám nghiệm hiện trường, biên bản ghi lời khai bị can và những người tham gia tố tụng khác, các tài liệu về đặc điểm nhân thân của bị can..., đối chiếu với các dấu hiệu cấu thành tội phạm, những vấn đề cần phải chứng minh trong vụ án hình sự, từ đó xác định các vấn đề còn chưa rõ, chưa đầy đủ, có mâu thuẫn, làm cơ sở cho việc lập kế hoạch hỏi cung bị can. KSV cần nghiên cứu rất kỹ về nguồn gốc của vụ án để tìm hiểu bị can đang ở trong hoàn cảnh nào, tức nghiên cứu tình huống phá án, bắt bị can, vụ án có chuyên án trình sát như thế nào hoặc không có chuyên án thì diễn biến như thế nào. Các chứng cứ thu được đã đủ căn cứ để khởi tố vụ án, khởi tố bị can hay chưa, trước mắt cần thu thập những chứng cứ nào, cần củng cố chứng cứ nào ngay và bằng biện pháp nào. Ngoài ra KSV cũng cần nghiên cứu chặt chẽ về nhân thân của bị can, từ đó xác định những chiến thuật tiếp cận hỏi cung bị can cho phù hợp. Cần sử dụng và khai thác triệt để những tài liệu, tin tức có liên quan đến đặc điểm nhân thân của bị can. Hoạt động quá khứ của bị can, tiền án, tiền sự và những tài liệu thu thập được về vụ án xảy ra trước đó mà chưa được điều tra, xử lý, nhất là đối với những vụ án có đặc

điểm thủ đoạn gây án và đặc điểm thủ đoạn của đối tượng gây án giống với thủ đoạn gây án, sở trường và đặc điểm nhận dạng của bị can. Khai thác các mâu thuẫn giữa các thành viên trong ổ nhóm tội phạm để làm rõ quá trình hoạt động tội phạm của từng bị can, của cả ổ nhóm tội phạm và thu thập tài liệu về những đối tượng hay ổ nhóm phạm tội khác mà bị can biết, sử dụng, sử dụng các tin tức, tài liệu bằng nhiều nguồn khác nhau để đấu tranh với bị can trong quá trình hỏi cung. Hầu hết các trường hợp bị can được Viện kiểm sát nhân dân hỏi cung đều đã được Cơ quan điều tra hỏi cung, do đó, cách tiếp cận của KSV khi hỏi cung đối với các bị can này cần có những điểm khác biệt, trong đó vận dụng các phương pháp động viên, thuyết phục, để đảm bảo khuyến khích bị can khai ra những thông tin có lợi cho giải quyết vụ án. Đặc biệt, loại tội phạm ma túy này có phương thức, thủ đoạn thực hiện hành vi phạm tội từ sản xuất, tàng trữ, vận chuyển, buôn bán, tổ chức sử dụng trái phép chất ma túy ngày càng tinh vi, xảo quyệt đòi hỏi trong quá trình hỏi cung KSV phải hết sức linh hoạt trong việc sử dụng các chiến thuật hỏi, các dạng câu hỏi để đạt được hiệu quả cao nhất.

Thứ tư, KSV cần sử dụng linh hoạt, hiệu quả các chứng cứ trong quá trình hỏi cung bị can

Sử dụng chứng cứ hỏi cung bị can của KSV là việc KSV đưa ra một số thông tin (chứng cứ) do Cơ quan điều tra, Viện kiểm sát đã thu thập được nhằm tác động vào tâm lý của bị can, đấu tranh với những bị can có thái độ từ chối khai báo; khai báo gian dối; bị can không thực hiện hành vi phạm tội nhưng vẫn nhận tội thay cho người khác, khiến bị can nhận thức được rằng dù bị can có thành khẩn khai báo hay không thì các cơ quan tiến hành tố tụng cũng đã thu thập được nhiều chứng cứ chứng minh hành vi phạm tội của bị can, các tình tiết của vụ án...⁶.

⁶ Lương Hải Yến (2017), Một số yêu cầu sử dụng chứng cứ hỏi cung bị can của Kiểm sát viên, *Tạp chí Kiểm sát*, số 14/2017

Sử dụng chứng cứ hỏi cung bị can là một chiến thuật điều tra được áp dụng khá hiệu quả trên thực tiễn, đòi hỏi KSV tiến hành phải có sự chuẩn bị kỹ càng về chiến thuật áp dụng với các thao tác nghiệp vụ nhuần nhuyễn. Thông qua việc sử dụng chứng cứ hỏi cung bị can, KSV sẽ vạch trần những lời khai gian dối, không đầy đủ, lời khai nhận tội thay cho người khác của bị can... từ đó khiến bị can sẽ thay đổi thái độ khai báo theo hướng tích cực, thành khẩn, trung thực hơn trong quá trình khai báo... Việc sử dụng chứng cứ hỏi cung bị can còn giúp cho KSV đấu tranh khai thác buộc bị can phải khai báo đầy đủ về hành vi phạm tội của bị can và các đối tượng liên quan đã thực hiện trước đây chưa bị phát hiện giúp cho sự thật khách quan của vụ án được sáng tỏ, các quyết định tố tụng được ban hành kịp thời, chính xác và giúp cho công tác phòng ngừa tội phạm của các cơ quan tiến hành tố tụng cũng như các cơ quan hữu quan khác đạt hiệu quả hơn.

Trong quá trình sử dụng chứng cứ hỏi cung bị can thì KSV cần chú ý một số nội dung sau: KSV cần nắm chắc diễn biến tâm lý của bị can, xác định rõ nguyên nhân nào dẫn đến việc bị can từ chối khai báo, khai báo gian dối, nhận tội thay cho người khác...? Dự kiến thời điểm áp dụng chiến thuật sử dụng chứng cứ hỏi cung bị can để triển khai thực hiện? Ví dụ như trường hợp bị can của vụ án mua bán trái phép chất ma túy kêu oan, cho rằng mình không phạm tội, hoặc trường hợp bị can khai nhận không tổ chức sử dụng trái phép chất ma túy mà chỉ là người tham gia vào việc sử dụng ma túy cùng những người khác. Điều tra viên cần xác định rõ các tình tiết này để xác định vị trí, vai trò của bị can. KSV cần chú ý các chứng cứ sử dụng phải được kiểm tra, đánh giá đảm bảo mang đầy đủ các thuộc tính của chứng cứ. Các chứng cứ này phải khách quan, có liên quan tới vụ án, phù hợp với các nguồn chứng cứ có trong hồ sơ vụ án và được các chủ thể có thẩm quyền thu thập theo đúng trình tự quy định của BLTTHS, đây chính là nguyên tắc tôn trọng sự thật

khách quan khi sử dụng chứng cứ. Việc KSV sử dụng những chứng cứ chưa được kiểm tra, đánh giá đầy đủ để đấu tranh với bị can sẽ khiến bị can phát hiện được nhiều sơ hở của các cơ quan tiến hành tố tụng trong việc thu thập chứng cứ, vô tình tạo cho bị can có cơ hội chống đối, che giấu hành vi phạm tội của mình và đồng phạm, che giấu các tình tiết có liên quan đến vụ án, dẫn tới việc bị can giữ nguyên thái độ chống đối, khai báo theo ý chí chủ quan của mình. Ví dụ: Việc đưa ra các chứng cứ là các hình ảnh giao dịch ma túy do hoạt động trình sát thu thập được cần được đảm bảo tài liệu này được thu thập bằng biện pháp điều tra tố tụng đặc biệt hay không; KSV phải chủ động trong việc đưa ra các chứng cứ đã thu thập được trước đó để đấu tranh đối với bị can. Việc sử dụng chứng cứ hỏi cung bị can phải đảm bảo yếu tố “đủ” và “kín”. Khi sử dụng chứng cứ hỏi cung bị can, KSV không được lạm dụng, sử dụng chứng cứ tràn lan.

Thứ năm, KSV cần xây dựng kế hoạch và tiến hành hỏi cung bị can trong vụ án ma túy theo đúng quy định của pháp luật và đúng chiến thuật đã đề ra

Việc ghi lời khai, hỏi cung bị can ở giai đoạn điều tra, truy tố có ý nghĩa quan trọng trong việc xác định hành vi phạm tội của đối tượng. Từ đó, KSV có thể đề xuất lãnh đạo Viện phê chuẩn quyết định khởi tố bị can, duyệt cáo trạng đúng người, đúng tội và đúng pháp luật. Như phần trên đã nói, đối với trường hợp không xác định được đối tượng mua và việc chứng minh hành vi mua bán trái phép chất ma túy chủ yếu chỉ dựa vào lời khai của người bị bắt để làm rõ ý thức chủ quan của đối tượng là nhằm bán trái phép chất ma túy cho người khác. Do đó, việc KSV lấy lời khai và hỏi cung bị can trước khi đề xuất lãnh đạo Viện ban hành một quyết định tố tụng có ý nghĩa rất quan trọng. Nó giúp KSV có thể kiểm tra lại tính hợp pháp của các tài liệu, chứng cứ mà Cơ quan điều tra cung cấp; kiểm tra lại tính khách quan của các biên bản ghi lời khai, biên bản hỏi cung bị can của Điều tra

viên; củng cố niềm tin nội tâm của KSV khi đề xuất lãnh đạo Viện ra các quyết định tố tụng. Bên cạnh đó, việc KSV lấy lời khai, hỏi cung bị can cũng là vũ khí để đấu tranh với đối tượng phạm tội tại Tòa án. Trường hợp tại Tòa án, bị cáo thay đổi lời khai việc cất giấu ma túy trong người là nhằm mục đích sử dụng chứ không phải mục đích bán kiếm lời thì KSV cần dựa vào những lời khai của bị cáo khi làm việc với KSV để đấu tranh thuyết phục bị cáo nhận tội. Câu hỏi mà KSV có thể đặt ra để hỏi bị cáo như: Khi KSV lấy lời khai của bị cáo, bị cáo khai tình trạng sức khỏe tốt, đủ minh mẫn để làm việc với KSV; bị cáo khai không bị đánh đập, bức cung, dùng nhục hình; bị cáo đã khai nhận cất giấu ma túy trong người để đi bán kiếm lời và cam đoan lời khai của mình là đúng thì lý do tại sao tại phiên tòa ngày hôm nay bị cáo lại thay đổi lời khai? Đối với những câu hỏi dạng này, bị cáo thường có thái độ bối rối và không trả lời được câu hỏi của KSV⁷.

Chính vì vậy, khi lấy lời khai, hỏi cung bị can, KSV bên cạnh việc hỏi rõ các tình tiết liên quan đến hành vi phạm tội thì cần có những câu hỏi khác mang tính đấu tranh để thể hiện sự minh bạch và khách quan của quá trình làm việc với đối tượng như: Hỏi về tình trạng sức khỏe, tinh thần của đối tượng; Hỏi đối tượng trong quá trình làm việc với Cơ quan điều tra có bị đánh đập, bức cung, dùng nhục hình không? (kết hợp với việc quan sát thái độ của đối tượng khi trả lời những câu hỏi này, quan sát thân thể đối tượng có thương tích gì không); Hỏi đối tượng có khiếu nại gì về quyết định tố tụng và hành vi tố tụng của Cơ quan điều tra, Điều tra viên và cán bộ điều tra không? Hỏi đối tượng có muốn khai báo thêm gì không? Yêu cầu đối tượng cam đoan về lời khai của mình... Khi lấy lời khai và hỏi cung bị can, KSV cần yêu cầu Điều tra viên, cán bộ điều tra rời khỏi phòng hỏi cung để đảm bảo tính

khách quan của quá trình làm việc. Sau khi kết thúc việc lấy lời khai KSV phải yêu cầu bị can đọc lại biên bản và ký xác nhận vào từng trang của biên bản.

Như vậy, hoạt động hỏi cung bị can của KSV trong các vụ án ma túy là một trong những hoạt động quan trọng, rất cần thiết, góp phần thu thập, bổ sung thêm những chứng cứ phi vật chất, chứng minh hành vi phạm tội của đối tượng và những người khác có liên quan. Đây là một hoạt động rất đặc thù đòi hỏi KSV phải là người có trình độ, chuyên môn cao. Bên cạnh việc nắm chắc các quy định của pháp luật hình sự và tố tụng hình sự để có thể hiểu rõ về bản chất, đặc thù của loại tội phạm này, hành vi, phương thức, thủ đoạn phạm tội của đối tượng thì KSV còn cần trang bị cho mình những kiến thức về khoa học điều tra hình sự, vận dụng một cách có chọn lọc, linh hoạt hệ thống các chiến thuật, cách thức tiến hành để hoạt động này đạt hiệu quả tốt nhất trên thực tế./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Lương Hải Yến, Một số yêu cầu sử dụng chứng cứ hỏi cung bị can của Kiểm sát viên, *Tạp chí Kiểm sát*, số 14/2017, 2017.
2. Lương Hải Yến, Hoạt động trực tiếp hỏi cung bị can và tham gia hỏi cung bị can của Kiểm sát viên theo quy định của Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2015, *Tạp chí Khoa học Kiểm sát*, số 3/2019, 2019.
3. Vũ Anh Sơn (2009), *Hỏi cung bị can trong điều tra tội phạm vận chuyển, mua bán trái phép chất ma túy*, Luận án Tiến sĩ Luật học, Học viện cảnh sát nhân dân, Hà Nội.
4. Viện kiểm sát nhân dân tối cao (2020), *Quy chế 111/2020/QĐ-VKSTC của Viện kiểm sát nhân dân tối cao về Quy chế thực hành quyền công tố và kiểm sát điều, truy tố vụ án hình sự*, Hà Nội.
5. Quốc hội (2015), *Bộ luật Hình sự năm 2015*, Hà Nội.
6. Những vấn đề cần lưu ý trong việc giải quyết các vụ án ma túy, truy cập: <https://vkssonla.gov.vn/index.php?module=tinhoatdong&act=view&id=713&cat=6>.

⁷ Những vấn đề cần lưu ý trong việc giải quyết các vụ án ma túy, truy cập: <https://vkssonla.gov.vn/index.php?module=tinhoatdong&act=view&id=713&cat=67>